

Täysistunto

Keskiviikko 13.5.2026 klo 14.00

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Syyttäjälaitoksesta annetun lain ja oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 77/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Tervetuloa takaisin, ministeri Meri.

Keskustelu

15.50 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos teille, arvoisa puhemies! Tällä esityksellä ehdotetaan täydennettäväksi niin sanotun rikosasioiden tietosuojadirektiivin täytäntöönpanoa Syyttäjälaitoksen osalta. Samalla on tarpeen muuttaa oikeushallinnon tietovarannon rekisterinpitoa koskevia säännöksiä.

Esityksen taustalla on se, että Syyttäjälaitos ja apulaistietosuojavaltuutettu ovat katsooneet jo pidemmän aikaa, että voimassa olevat säännökset Syyttäjälaitoksen henkilötietojen sääntelyn osalta eivät kaikilta osin ole riittäviä. Syyttäjälaitoksen vastuulla olevaan henkilötietojen suojaan sovelletaan tällä hetkellä pelkästään yleislainsäädäntöä eli rikosasioiden tietosuojalakia. Lisäksi syyttäjiä koskevaan erityislainsäädäntöön sisältyy yksittäisiä henkilötietojen käsittelyyn liittyviä säännöksiä, kuten säännökset syyttäjien tiedonsaantioikeuksista.

Erityisenä puutteena on pidetty sitä, että Syyttäjälaitoksen rekisterinpitovastuusta ei säädetä missään laissa. Syyttäjät käyttävät työssään käsittelyjärjestelmää, joka on osa oikeushallinnon valtakunnallista tietovarantoa. Tietovaranto on oikeushallinnon toimijoiden yhteinen tietopankki, jota käyttävät tuomioistuimet, syyttäjät ja oikeusaputoimistot. Voimassa olevan lain mukaan Oikeusrekisterikeskus vastaa yksin koko tietovarannosta rekisterinpitäjänä. Tämä ei vastaa tosiasiallista tilannetta rekisterinpitäjille kuuluvista tehtävistä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin lisätään säännökset, jotka ovat välttämättömiä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Ehdotetut säännökset koskevat Syyttäjälaitoksen rekisterinpitovastuun täsmentämistä sekä ylimääräisiä suojatoimia. Laista kävisi selkeästi ilmi Syyttäjälaitoksen tietosuojaoikeudellinen rekisterinpitovastuu. Suojatoimilla tarkoitetaan sitä, että tietosuojaa vahvistetaan, kun henkilötietojen suojaan tai rekisteröidyn henkilön turvallisuuteen kohdistuu erityisiä riskejä. Eh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

dotuksessa täsmennettäisiin tietojen suojausvelvoitteita, jotta varmistetaan henkilötietojen tietoturvallinen käsittely.

Tätä lainvalmistelua tehtäessä kävi myös ilmi, että rikosprosessin osapuolten suojaa on tarpeen vahvistaa. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan, että yhteistietojen luovuttamista rajoitettaisiin. Lisäksi esimerkiksi todistajansuojeluohjelmaan kuuluvien henkilöiden tietoja on tarpeen suojata vahvemmin. Ehdotuksen mukaan niitä tulisi säilyttää erillään muita rekisteröityjä koskevista tiedoista.

Tietovarantolakiin ehdotetuista muutoksista keskeisimmät ovat säännökset yhteisrekisterin pidosta. Oikeusrekisterikeskuksen lisäksi oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjänä olisivat tuomioistuimet, Syyttäjälaitos, Oikeuspalveluvirasto ja Tuomioistuinvirasto. Muutos on tärkeä sen varmistamiseksi, että viranomaisten rekisterinpitovastuu ilmenee selkeästi laista ja että rekisterinpitovastuut vastaavat tosiasiallista tilannetta. Tämä lisää lainsäädännön läpinäkyvyyttä paitsi rekisteröityjen myös valvonnan kannalta.

Arvoisa puhemies! Rikosasioihin liittyvä henkilötietojen käsittely on perusoikeusherkkää. Se tarkoittaa, että henkilötietoja on tarpeen suojata tavanomaista tarkemmin. Hallituksen ehdottamat lainmuutokset perustuvat tähän lähtökohtaan. Samalla kuitenkin varmistetaan, että sääntelystä ei tule liian raskasta ja monimutkaista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

15.54 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä sinällään määritellään, miten Syyttäjälaitos toimii arjessa ja miten sitä oikeudenhoitoa käytännössä tehdään. Olemme lakivaliokunnassa — ei pelkästään tämän asiayhteyden kuulemisissa vaan useissa kuulemisissa tällä vaalikaudella — saaneet viestiä, että Syyttäjälaitoksen resurssit eivät ole riittäviä ja se vaarantaa kansalaisten oikeusturvan toteutumisen. Siinä mielessä on tietysti toivottavaa, että kun näitä uudistuksia tehdään, niin samalla katsotaan, että resurssit ovat riittävät ja näillä digitaalisilla muutoksilla ei siirretä sitä kuormitusta sitten jonnekin muualle, vaan se toimivuus on varmistettava tässä suhteessa. Sitä kautta on myös seurattava Syyttäjälaitoksen henkilöstöresurssien riittävyyttä ja toisaalta myös henkilöstön jaksamista, koska kyllä meidän järjestelmässämme kansalaisen tulee voida luottaa siihen, että Syyttäjälaitos ja koko oikeudenhoito toimii tehokkaasti ilman turhia viivytyksiä ja ammatillisesti, jotta se kansalaisen oikeusturva saadaan siinä mielessä täysimääräisesti toteutettua.

Kaikilta osin olen tyytyväinen tähän esitykseen, minkä hallitus on tehnyt, ja toivon, että nämä huomiot, mitä esitin, otetaan sitten jatkovalmisteluissa ja käsittelyissä huomioon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

15.56 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Jatkan hieman edustaja Kokon kanssa samoilla linjoilla tästä. Mukavaa välillä puhua sillä tavalla positiiviseen sävyyn, kun arvostettu ministerikin tuossa otti asian esille.

Tosiaan Syyttäjälaitoksen työ on viime vuosina muuttunut ja muuttuu koko ajan vaativammaksi rikosasioiden monimutkaistumisen myötä ja digitalisaation ja kansainvälisten rikoskokonaisuuksien lisääntymisen myötä. Samalla on noussut esiin huoli kasvavasta työkuormasta ja pitkittyvistä käsittelyajoista. Ihan selkeästi koko oikeudenhoidon ketju on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

turvattava sillä tavalla, että käsittelyajat eivät pääse pitenemään — oikeusvaltion yksi perusasia.

Tämä työkuorma-asia on tietenkin tärkeää tosiaan nostaa esille, ja että näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää muutakin kuin vain rakenteiden tarkastelua eli niiden resurssien pitää olla kunnossa. Esityksen tavoitteena on selkeyttää johtamista, vähentää päällekkäisyyksiä ja yhtenäistää toimintatapoja. Nämä ovat kannatettavia asioita, ja juuri sitä tuotantotehokkuutta niillä saadaan. On perusteltua pyrkiä siihen, että syyttäjien työaika kohdentuu mahdollisimman pitkälti siihen varsinaiseen syyttäjän työhön.

Tietojärjestelmiä ja tiedonhallintaa koskevat muutokset ovat kokonaisuuden ytimessä, ja sujuva tiedonkulku viranomaisten välillä on välttämätöntä, mutta sen rinnalla on pidettävä huolta siitä, että järjestelmät ovat aidosti käytettäviä, koska liian usein törmäämme myös siihen, että järjestelmien myötä tulee sitten myös muuta työaikaa niiden ympärillä käytettäväksi. Eli digitalisaation onnistuminen mitataan lopulta sillä, helpottaako se sitten sitä lopullista työntekoa vai ei.

Mutta ihan hyvä lähteä tällaista kokonaisuutta viemään eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Haluaako ministeri Meri kommentoida käytyä keskustelua? Minuutti, olkaa hyvä.

15.58 Oikeusministeri Leena Meri (vastauspuheenvuoro): Kiitos mahdollisuudesta, arvoisa puhemies! Haluan tuoda muutaman konkreettisen asian.

On arvioitu, että tämä ei lisää henkilötyövuosivaikutuksia. Tässä hyvin paljon tehdään tietysti asioita, jotka olisi pitänyt jo laissa säädellä. Jonkinlaisia tietohallintokustannuksia on, ja tässä on virkavalmistelussa virkamiehiltä saamani tiedon mukaan huomioitu syyttäjien toiveita hyvin.

Mutta mitä tulee tuohon rahoitukseen, niin se on kyllä huomioitu. Tämä tilanne on tietysti haastava, mutta olemme kuitenkin olleet onnellisemmassa asemassa kuin monet muut hallinnonalat, sillä meille oikeusministeriössä on koko hallituskauden osoitettu pienemmät leikkausveloitteet, vaikka meidän on pakko kuitenkin tätä hallinnonala tiivistää ja näitä leikkauksiakin tehdä. Nyt tässä viimeisimmässä riihessä meille tuli vielä merkittävä vapautus eräistä leikkauksista. Joka tapauksessa olemme tällä hallituskaudella lisänneet edellisen hallituksen teknisen kehyksen jälkeen vielä 25 miljoonaa oikeudenhoidon toimijoille, elikkä se on tänä vuonna 80 miljoonaa.

Tämä oikeudenhoidon toimijoiden raha sisältää myös ruuhkanpurkurahaa, mutta valitettavasti niitä ruuhkia on edelleen tuomioistuimissa ja syyttäjillä, osittain myöskin siksi, että poliisilta on tullut nyt lisää asioita. Tietysti on hyvä asia, että me olemme lisänneet poliiseja, mutta tämä on haaste, joka on huomioitu. Koetamme keksiä tähän jonkinlaista mahdollista lisärahoitustakin, mutta tämä ei ole helppo yhtälö. Haluan muistuttaa, että... Te, ketkä lakivaliokunnassa olette, varmaan olette kuulleet esimerkiksi syyttäjiltä positiivista palautetta esimerkiksi sakkomenettelyn uudistamisesta syyteneuvotteluissa, eli sillä on kyllä tarkoitus vähentää tuomioistuimien ja syyttäjien työtaakkaa. Se ei nyt ihan hetkessä näy, mutta sieltä tulee sellaisia esityksiä, mitä on vuosia toivottu.

Teen parhaani, sen lupaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2026 vp

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.